

והעורין לעור צוה הוא עור זה הטבע והוא ההמנע היותו קים עומד לנלח כי לולי זה לא יהיה נמנע אי אפשר השתנותו כלל ונטבעו אשר הוא צו והוא המנע היותו כי לו יהיה אפשר השתנותו ונטבעו אל טבע האפשר הכה אינו נמנע וזה הנמנע הוא אשר טבעו שיומנע היותו אינו מופעלת פועל כושפט העדער המוחלט כי הנמנע הוא שאי אפשר ולפי שטבעו קים קיום עומד ר"ל כי אומות הנמנע הוא שנומנע היותו צמוחלט ושאי אפשר שישתנה ונטבעו כי לו אפשר שישתנה לא היה נמנע אבל אפשר הכה מופני זה לא יתואר השם זיכלת עליו ולא תחלה יכלתו צהולאחו ולשנותו ונטבעו כי אם יכול עליו אינו נמנע אבל אפשר ואמת הוזהר אם תשים אי זה דבר אמת הנמנע אם לא אבל חקך שחכניקה בכלל הנמנע תוכרח להודות מופעט הנמנע והמיוחסים שבו שלא יתואר צם השם ית' זיכלת עליו וזהו אצור ואין חולק על זה אחר אלאשי העיון כלל ולא יסכל אלא וי' זינן המופעלות כענין צהמיוצ והשליטה אי אפשר שילדקו יחד כי וי' שאלומת שהוא נמנע אומת שהוא אי אפשר וכשתואר שהאל יכול עליו אומת שהוא אי אפשר ושאינו בלתי אפשרי וזה מוצא ואומת ומקום המחלקת וכו' וראוי לשחוק על אחר אלאשי התורנים אשר היו לפנינו שהתחיל צאגרתו כנגד המורה צעת המריצה צין התורנים על דברי אלהים חיים ויפה ונליח וואו' לצי יהוה כים על פרק לנמנע טבע קים וואו' כי זה הפרק עשהו כנגד המופעלים ית' הטח עיניהם אומות ושהשכל לצותם כי האמת יורה דרכו ויותר טוב היה שידברו עליו על זה שלא כונו משאם דברו על זה שכנו כי השקר אין רגלים לו והם כלים אוליחם ולא נעשה הפרק ההוא כנגד המופעלים כי אינם אמת הנמנע כונו שצאר צדצרי צעשר ההעברה וצפירשו לחארים תחלי התנה הקצ'ה גם שיש מדרגות צמופתים ואין מופעטם אחד כי מופעט ההפך הנחש וטהה צעתה צלי יחס אינו כושפט ויולך יי' חת הים צרוח קדים עזה אבל אומת הכונה צזה הפירוש על דרוש מיוחד נזכר צפרק הזה עוד ראו' ואע"פ שהאומת צמליחות אקרה לא צנושא וכו' אדוני אבי ז"ל העמידני על זה כי אוא' שזה יוצן מהקדמות המדברים ירלה צזה על מה שצאמר שם כי קלחם אצור כי כשירלה השם להפסיד העולם יצא אקרה כליון לא צנושא ויהיה הכליון ההוא כנגד אוליחות העולם ועל אלו ראו' הכה וכלאו אוא' ואע"פ שיש וי' שאלו צמליחות צכללו אקרה לא צנושא והוא אקרה ככליון הכה לא הצליחו לזה העיון לצד אלויר אפשר ויאמר כו' ואצור צאי זה שיש מדרגות צמליחות אקרה ירלה אחר שהוא אלויר כי כל אלויר מופעט אחר שהוא נמנע לפי טבע הענין כי אין הדבר נמשך אחר הליור או אחר מופעט אלו הוא הלוך ר"ל השני כי יש שם דבר שיצור זה השער וישארהו וכו' ואם צחינת זה הענין או הלטרפו צכה המדמה או צשכל והוא צלא ספק צשכל וצאי זה דבר יוצל צין המדומה והמושכל והוא כי המושכל הוא המופעלים עם טבע המולא צעלצור והצאצ העלצוי מן המוקרי וכדומה לאלו ההצדלים או צשכל עלצור וצצדילים צין המושכל והמדומה והוא האמת כי הוא מופעט מן ההיולי כי הוא הגובר ר"ל מעורב כונו שאלו' אכנסבוריש ואוא' כל זה לא צכלתי יונשך האדם אחר ההרגל למה שמועו כי המנהג כונו שאלו' מופעט גדול מהשגת האמת ומה שאלו' ואין אלות צחקו ראו' על מה שקדם פרק י"צ כשאלו' עד כה הגיע טעות המון עד שהלאו הצורא צזה המליחות אשר המליחו צזה הטבע המופעט לאלו הרעות הגדולות לפי דמיונם אשר הוא המנמנע שיהיה על התואר אשר יכספורה עד ימיו ולא ימותו ויהיה מוקבל צלתי מוקבל אקבל עד שיתהוו צלתי מוקבל להעדר ולא להעדר וזה שידמיוהו שלמות ומה שהשלים וואו' ואינם מופעל פועל ראו' על מה שאלומתיו הכה שמה שנומנע כפי טבע המצור לא יוכל האל לשנותו ואינו מופעל פועל ולכן לא יהיה האל פועל הרע וצו גם כן נקשר הפרק הזה עם מה שלפניו ויתחם אל הדרוש המיוחד שאלומתו שיון צו צזה הפרק ואין שיהיה כונו שאלו' ישראל קיוו זה הפרק צאצור כי יש שם תפלת שוא ואינו נאוא' צעניני האלות אשר אצור התורנים הרמוזים ואין המנמנע צעניני המולחות אבל צושפטים המותחמים צאלהות לצד צשתופו והעדרו ומה מאל הטוב הרצ ז"ל כשאלו' על אלה ודמיוהם כי לא ירחק הסכל הכנהל העירום מידעית טבע המולחות המנמנע :

פרק ט"ז ושלם תמים או יהיה אנוחם ולוהה ואצור שכל יודע צענין אחד אוא' זה כנגד אצור ואם כן הוא שישגם וידעם ולא הזכיר הקנאה אחר הענינה על דרך המסידות ואם הוא חלק והענינה להראות צטורו על האל ית' ולא תפול הדרישה על זה עוד אוא' ואצור ששני חלקים אולה השלשה המופעלים לכל מה שידע ירלה והוא החלק מן החלוקה הראשונה והוא אצור אחר כן לא נאמר מן החלוקה כולה אלא כו' אצור מופעט שהם מדות רעות ירלה שיוכל ולא ישגה או ללות והוא שלא יוכל עוד אוא' ואנחנו נאלאם צלתי מקודרים ולא מופעלים להקש לפי מה שלריך ירלה ואנחנו נאלאם צלתי מקודרים קדור טוב

באור גרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

נעלמו כי היה למוצ טוב ולרע רע ולא מחויבים להקפס ר"ל כפי מה שימצינו השכל כי לא יאות להכחיש הטובים וללעזרם ולא נמשכים לפי מה שלריך בנסיגת הקצה התכליתית כי החכמים המקדימים ילמדו כל עוזרים לא אל מעיקים וכן ההלכה הנלמדת ולא יאות העזר ההתמימות הקצות אם כן צוה ר"ל בנעול החלק השלישי מן המלוקה השנית ראייה על אומות החלק הראשון מן המלוקה הראשונה ר"ל על היותו בלתי יודע אומם גשום לד ולא גשום קצה צוה הם אישים זה הענין ר"ל היותם בלתי מקודרים לעיניהם הוא אשר וכו' הניחם חמלה לדבר הקרה הגדולה הזאת ולכן קודר זה הפס' עם אשר קדמו כי הם יקלקו האוציל לדבר הקרה הזאת אשר מה שקדם מתכלית האלימות מה היא וכי נתעב ונאלח איש שומה וכו' ומהו צעין הנמלחות הגדולות העליונות וכי לנמנע טבע קים קיום עומד ואין שם לאות בחקו ובצר רמז על זה צאצאו אומם סכלותם צוה שהיו מעיקים אומתו עליו חזקד הוא בתיבתם הנהיגם האלימות צעניני אישים וצני אדם אשר רעוהים ומהם ואין להתרעם וזה חלל מהם או מהבכר טבע החזר ואינו מפעולת פועל ולזה חז' ובצר בלדנו מה שלריך הורה צוה כי המר זה הוא בפרקים הקודמים ואין צעניל זה לדרוש מאומות ידיעת האל כי הוא קרה גדולה ואלד ואין לשם עזיבה ושכחה כי הכל מקודר כפי טבע הקצות והכרח החזר אומם הקלת שאז' שאינו יודע דבר זולת עלמו גשום לד כפי שלל יהיה רצוי ידיעות הנה הוא חזר כי כאשר היה הראשון בפנים מה הוא הנמלחות כולם הם כן כשישכיל עלמו ישכיל הנמלחות כולם רק שישכילם צלופן היותר מפורסם ובצר הלריך צוה חזן רעד בפקדו בנפולת ההפלה והטיב צאצאו שם אומם איך ידע צדיעה אמת ידועים רבים הנה לא ידע זה חלל הוא ית' ואלד הטיב הרצ ז"ל בפתחו יען יוכל להעמיק על תכליתו טוב אחרית דבר מראשיתו :

פרק י"ז והיה ראשיתך מלצר ואחריתך יענה ואלד דעות צני אדם בהשגחה שווע דעות והם כולם קדומות ר"ל שם כו' כונתו כשיספר קלת דעות ויאמר שהם דעות קדומות ירלה שהיו בזמן התורה והנביאים. הדעת הראשון הוא דעת אפיקורוס שחשב שאין מקדור ולא מנהיג ולא מעשים כי כפר בקצה הפועלת ואחשבו צעניל זה הדעת והמחשבים השם ית' הם הם הנקראים אפיקורוסים ואם פירשנוהו הוא חלל יונת ובצר צלר ארסטו' צלומה שקרת זה הדעת כי לא יהיו הנמלחים תמידים ולא חללים ובאותם קלת לקלם ומציאים אל התכלית בחלקי החי אשר יורה כל זה שאינם בהזדון חלל ואלד מקדור ומנהיג ית' וית'. הדעת השני הוא דעת ארסטו' שהוא חושב שהשגחה היא כפי טבע הנמלחות ירלה כי ההשגחה היא ההתמדה א"כ כפי טבע הנמלחות והתמדתו הם בלשם או צמין והאליה כחות שומות אישי הוצין כפי מה שהוא היא ההשגחה וההשגחה האומתית היא כחו שומעמיד בלשם כי אין חוץ לשכל מין נאלח ואחרו שופע גם כן מן ההשגחה ההיא ירלה בלחשבותם מה שחזי ואומת נתן צו כח אחר ינהיג צו כו' והוא אשר יבט צעמיד ואחרו צעניני אישי כל מין מן הנמלחים וצעני חיים מדברים ובלתי מדברים ירלה שמה שישקיים ומפעולותיהם ובענייהם והתפעולותיהם הם צוקרה כאשר יזדון לא בהנהגת מנהיג ר"ל שלל תחוצר אליו השגחה חלחית כל אשר יעלה המוצלג ולא צקדור הקודם והנמשך הקצות והמקוצים ולתכלית אישי מיוחד חלל כפי מה שישקיע העלות והעלולים וכפי מה שיתערב בהם מוטבע ההזדון חלל לא שיתחור צוקרה והזדון כי לא יהיו שומרים ואם כבר יתערב גם כן בהתמדותם המוקרה על שאינם בנחירה כי הם כבר יפקדו צוקרה זולת הפקדם הטבעי ההכרחי והנה שיתערב בהזדון בהתמדותם כי ההתמדותם איננו הכרחי כלל והפקדם מומנו הכרחי והנה ואם התמדות האדם מוצר האדם אינו צוקרה כי יש יחס צין המצר והלורה הנה צוה כבר יכול מוצע לו מוטבל ולולי זה יהיו קימות ההיות בלחשבות אשר מומנו יתחור קודם שיתחור בענין בהפקד וזה בטל יעורב צו אשר צוקרה וכן בשומרתו וכל זה צלי השגחה ואלד מקדור ולא מנהיג רק שומר המינים. הדעת השלישי שהכל צדיעה ובהשגחה ואחרו ומצואר הוא שכל מין שיהיג כבר ידע ירלה ולכן מין שלא ידע לא ינהיג ואם אין כל מין צדיע ינהיג וזהו כח האשעריה מן האשעאלים והם צעני הגזרה ובצר סגרתו מאלד קטן על צטול זה הדעת למה שראיתי מאלד על קימור למיודם צבכתיים אשר השגחים צומני ורחי שחצין מן הרלון אשר אין צו הכרח ובכחו שני המקבלים וירלה האחד בלרון פשוט ובכונה עיני הנחירה המיתדות ועיניך שני הקותרים ויבצר האחד על השני אומם ההנהגה כו' חז' חצובצר צן חלליג כי הורחת היותר מפורסמת ככלל על קדור הפעולות הרצה ללד תכלית מכוונת ועל כן לא יאז' בפעל האחד הנהגה ואומם יאזר על קדור פעולות הרצה שובין בהם תכלית מה בענין בהנהגת המדינות והנמלחות ועל כן יאזרו על הלולה שהוא מנהיג העולם כי תדמה להנהגת המדינות

כפי ההמון ולא כפי הפילוסופים הנה בשחוק גמור עד כאן לשונו בהנהגת התחבולות ודענה ואורו זיתכן שיעצום עלינו לעשות הנחמדות ירלה אחר שיעצום על חלוק הנגזר ואפשר שנקים המלות ונענש ונדמה אותו ויגמלונו טוב אחר שיעניש ויגמול על הנגזר והנחמט. הדעת הרביעי והאמצחלה ג"כ הם מזה הדעת ר"ל שהשם ידע כל דבר ושהאלהם בעל יכולת ואין שם עול אבל נאשך אחר ההכמה ושההצחתי שאין עליו חטא הוא לטובתו בעולם הבא כי אין הקצ"ה וקצת שבר כל צריה והשתכל אמרו כי מה שאמרו 'ארסטו' נאשך אחר טבע המליחות כי אין המליחות נאשכת אחר הדעות ואמרו ולא יתכן לאל האשכריה שיהא זה הפרט ידע או זה החלק וקבל את זה באלו כל קנין ימלא לכל בעל קנין ואמרו וקבלו גם כן האמצחלה מה שקבלו מן ההרחקה ירלה והוא ההטבה וכבר כללנו דעתם להעריך בזה שטעו וראה מה גלה באמרו מפני שהם מאמינים שהוא ית' ידע כל דבר ושהאלהם בעל יכולת וזה יביא למה שיתבאר באפנה המבוכות שהוא סתירה הגדיל האחרית על הראשית ובשתתבותן כי האלים בעל יכולת מראה שאין שם עול ולא חלטוך אל ההרחקה. הדעת החמישי אמרו שהכל על לז הדין כי היו חטאים לו עליהם ואינו הכאחת מי שאין חטא עליו ולא נלעוך להכחש השכל הנברא עם האדם כי הכל בדין נאשך אחר הראוי לאדם לפי פעולותיו ולא הזכיר הידיעה שלא יתחור היכולת ואמרו יחשבו אותם 'ארסטו' שהוא צווקרה גמור ירלה בלי וקדר ובלי מנהיג אבל כפי מה שיתחייב כפי המתיחסות הקצות והאקוצצים וכפי מה שיתערב מטיב והזדמן וקצילו ואמרו שהוא נאשך לרלון לבד ר"ל מידע מנהיג וקדר כפי הרלון ואין טעם צרלון ואמרו שהוא נאשך לחכמה מידע מנהיג וקדר ויש חכמה בהנהגתו ואין לנו משיגים אותה ומרחקים עיניהם בשנה שגולה אהפך הקדור ההקשי הוא להטבחו בעולם הבא ונחשבו אכחשו כפי הדעת החוריי שהוא נאשך אחר הראוי לאדם לפי פעולותיו באפשר כפי רעשו וכפי לדקתו ואין מיתיה בלא חטא ואין יקורין בלא עון אפי' הכנס הקוף כי עיניו על שם דרכי אש וכל לעדי יראה ויגמול ויעניש כפי הפעולות כי כל דרכיו נמשט וצמדה שאלם מורד מורדין לו כי הכל גמול לפעולותיו על מה שיפעלוהו בזה ונשעור כפי מנעיו ומה שאפי' כי נמשט כל הבעלי חיים הנלתי מדברים אלו כולם אללו בצוקרה הגמור כמו שמשכו 'ארסטו' לא יתחור זה מה שאפי' שקדמה השאלה עליו בזה זה חטא נחשט הסי הנלתי מדבר ואפי' עליו שזה כלו מההרחקה בו כי הנה תקולק זאת ההרחקה אחר שהוא צוקרה ר"ל בלי מנהיג אבל כל דאלים גבר וכפי מה שידעו ואין שם רלון אלהי ולא גזרה אלהית אבל הספק נשאר על החסיד הנכרה והכולד בעל מוס בלי חטא ולכן אפי' שאלו נקבל אופני הדין ההוא ובאמת הוא דרוש על המערכה כי המונח הוא היות האש הטוב היקר צועטיו הירא חטא אלא יחלו בו לרות גדולות בלא חטא מימי צועטיו ההוא ואחר אלאמיניהו אפי' צווח הפכה ר"ל בשמחת האלהי הוא מה וכו' ראה איך אחר שספר הדעת החמישי ואפי' שהוא דעתנו קשר ואפי' ר"ל דעת תורתנו עוד אחר זה יחס הוא לנפשו ואפי' ואשר אלאמיניהו אפי' אחר ספרו דעת התורה ודברי הנביאים והמון חכמינו חה פלא מי יחס דעת לנפשו אחר דעת התורה ודברי הנביאים ואשר יתיר לך זה הספק הוא אמרו הנה למה שהתבאר לי שהוא כונת התורה וספרי הנביאים כי רמז לך בזה שהדעת החמישי הוא המוצן בתחלת הממשלה מדברי התורה ומדברי הנביאים והוא אשר יצינוהו המון הרבנים אומנם כאשר יוצן הענין על אמתתו ויעין האדם בו העיון הראוי לו יתבאר שכוונת תורת השם וספרי הנביאים הוא זה הדעת אשר יחד לנפשו ולזה מראה שהמלות ההן צבאון אשר כלל בו הדעת החמישי הן הן המלות המיוחדות בדעתו וראית הספקו עליו היא היא גם כן וכי זה דעת החמישי אפי' וכל זה בדין והוא אמרו עליו ית' כי כל דרכיו נמשט וזה הדעת האמתי אפי' ומה שיענישם מטיב עד רע נאשך אחר הדין כמו שאמר כי כל דרכיו נמשט נראה כי הדין והנמשט כאלו היא מלה סוגיית ולזה יתוארו כולם השם ית' בישר וחיוחד בהבדלים הממשלים כפי שתי אלו המלות ונפי שההבדל כמו שידעת יכנס במהות הקוב ויהיה התקוצץ ונפיהם המין על שהוא כנולל פשוט בפעל אחר צועטיו כן יהיו הדין והנמשט מין אחד ר"ל דבר אחד צעלמו כפי ההבדל אשר יובדל כן בדעת החמישי ומין אחד צעלמו בהבדל המעמיז לנראה בדעת האמת וזה כי כפי הדעת החמישי נאמר שהכל בדין ובנמשט כפי הפעולות וכפי זה הדעת האמתי נאמר שהכל בדין ובנמשט כפי יקרו אשר יעיד עליו הכח המדבר ר"ל כפי הלל המולאך ועתתו אי זה מולאך שיהיה אם שנגלה לו הנגלה לכל בעל אפי' מה שגמור הכח הטבעי מולאך למה שמיז טבע המור כי בהבדלות הפעולות הטבעיות והאחריות כן ההבדלות וההשגחה ההנהגה כי כפי הפועל יהיה תכונת הפעל בהכרח וזה קתר אלהי ודע כי מזה

באור נרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

שהעמידני על הנחת שתי אלו הדעות הוא ההתבוננות בדברי אליפז ודברי אליהו ר"ל בדברי הרב עליהם כי דעת אליפז הוא דעת התורה ודעת אליהו הוא דעת כונת התורה אשר רוצה עליו רבינו משה צוה שיאמינהו ואחריו ולא שזה העבדניש טרף זה הזבול בגזירה מאלה השם ית' ורברו האשתי עתה הנה לא ימינ זה שכל האנשים בספינה היה צרלון ישיי ואלם ההשגחה האלהית לפי דעתי נמשכת אחר השפע האלהי והוא העווד זקוק הידיעה בהקשר ההשגחה והזין הנדבק זו השפע האל הוא השכלי ר"ל השכל האנושי עד ששז צעל שכל ונגלה לו כל מה שהוא גלוי לצעל שכל וילא וים הששך הוא אשר התחבר אליו השפע וההשגחה האלהית בזה הגלוי ושערו לו כל פעולותיו על כל הגמול והעונש כפי שלמותו אונס אם טבעה הקפינה ומה שנתוכה כמו שזכר ארסטו' וכפל הגג על זוי שצנית הנה ואם היה זה צוקרה גמור ר"ל טביעת הקפינה ונפילת הגג אונס לא היה כל האנשים בספינה וצנת האחרים צנית אשר כפל עליו גג לצקת האורכו צוקרה לפי דעתו אכל צרלון אלהי קדוש לפי הדין צושפטו אחר שכל התנועות משתלשלות כפי התנועה הראשונה והתנועה הראשונה פועלה האל ית' אכל לא יגיעו דעותיו לדיעת קדרס הווקודר ומונו עניני בני האדם האשפסריים צעצעם והתנועות הותלילות צגשומים וצנפשותם והתיחסותם הקצות והאוקוצים כענין צשאר משפתי אלו הענינים האלהיים ר"ל הטבעיים כי אלו הענינים הנוללים צעולם צעולם וההפקד לא יגיעו דעותיו להשיג איכות התחדשם ולא לליור מליחות זה הכח הטבעי צהם איך התחלתו ואינו דבר שידמה למה שנעשהו אנוחו וכן לא תהיה הנהגתו והשגחתו דומה להנהגתו והשגחתו ואין לטעות ולנקש דומה הותחלק והשתנותו והזן איך לא אור' בזה הישע אכל לא יגיעו דעותיו לדיעת אופני הדין והוא שירלה צו כפי פעולות האדם אכל אור לדיעת קדרי צושפטיו וכלל צה כל מה שצארת צפירשו על מה אנוש כי תזכרו כמו שקדם עוד אור' וכבר צא פסוק מפורסם צהיות ההשגחה צצני אדם כולם וצנהקד כל מעשיהם ומה אוקפור האבות אור' צהיות ההשגחה האלהית צצני אדם ירלה כפי שלמותם וחקרונם אחר ההשגחה נמשכת אחר השכל והוא מדויק צאשים והשער על זה האופן ההשגחה האלהית כל פעולותיו צושפטו וכפי זה יהיה צומה שאלם מורד מורדין לו אם כפי פעולותיו צעלמו הדין ומורר ואם פעולותיו צולמו כורה שסת צו יסול כי הוא כצר הקנה אורה המדה ולדקה תהיה לך לעלמן כאשר תעשה הישר צעני השם ואין מיתה צלל חטול אם כפי הטבע הכולל והכרח המורר אור כפי פעולותיו המיוחדות ולפעמים המשיעה צעלמו ונעשת העצמות יעצרת השוי והמולוע ואין יקורין צלל עון ועוות ונטיה יי' לצושפט שותו ולור להוכיח יקרתו ולא יתחיי לי גס כן לפי זה הדעת עד אחרו אור כן גור הטבע ירלה כפי שלמות המורר וכלור המענינס צעלמו יענה על השאלה הראשונה אחר שהיחה ההשגחה נמשכת אחר השכל כראות לאור וצו נתיחס ונדבק אליו והזן דעתי עד סופו והעלהו צידך שאני לא אלאזין שיעלם וזהשם ית' דבר כי צידיעת עלמו ידע הכל אור איחס לו אלות מהנהגת הנוללות על כל אשר צו אשפר צאולעיים כפי מה שיקודרו ויכנס השטן צחורס אכל אלאזין שהשגחה נמשכת אחר השכל ומדויקת צו משיי שההשגחה אונס תהיה מושכיל ואשר הוא שכל שלם אין שלמות אחריו ואם ההשגחה היה ון השכל השלם אשר אין אחריו שלמות אם כן כל זוי שנדבק צו דבר ון השופע ההוא והוא השפע האלהי ר"ל השכל האנושי כפי מה שיעיגה ון השכל שיעיגהו ההשגחה ר"ל כפי שערור אחר שהיחה ההשגחה ון השכל השלם וכפי מה שיתעלם צשכל ההוא ויקרב אליו וידבק צו שיעיגהו ון ההשגחה אחר שהשופע ההוא השכלי הוא המושגי צו לפי שכלו וזה דבר לקח אומתו כפי מה שלקח מהשכל ההוא ואם כן הוא ית' מושגי כפי שכלו יהולל איש צהשגחה כי הוא מואמת השופע המושגי וצושפטו לא יגלה הנגלה לצעל שכל והוא היחס והצדוק אשר ציינו וצין אישי שאר מייני צעלי מייס אחר שצנו כדבק דבר ון השופע המושגי והוא השכל האנושי המתיחס צו וצו נתיחד עמו ונתיחס אליו ועליו יליץ אורו מה יקר חקדך אלהים וצני אדם וכו' והזן כל זה והסתכל: פרק י"ח אומר כי כצר כודע שאין חוץ לשכל וין נולל ר"ל צפועל צעלמו חוץ לנפש אכל המזין ושאר הכלליות צקויגים דצרים שכליים כמו שידעת והוא שהשכל יקום מושגים וישצם לצעם הכולל אשר להם צעלם כי יקם מזהות הדצר ועלמותו מושפטו מוקריו והוא הגדר המורה על מזהות הנגדר ילירכו בהשנות האישים המשל צזה כי יראה רליון ושומעון חיידי וצמור וירחס מקיימים צחיות וצדבור וצכלל לורה כוללת ומיוחדת ויעמוד צשכל זקוקם ההיולי והלורה האישים מושפטו ון המוקרים הכשורים צנולש ויעמוד מזה אומת האדם וישליך הקליפות והמקרים והדצרים הזרים מואמת עלמו והנמלל חוץ לנפש אונס הוא איש אור אישים ולכן היו אישי העלם עלמים רלשונים כי הם הנוללים צעלמו חוץ

לנפש מליחות ראשון וכשיגיע זה יודע גם כן שהשפע האלהי ר"ל השכל האנושי הנמלא מדונק צוין האדם באמתות ובמליחות ואזנס הוא שנמלא מן השכלים האנושיים כי הם הנמלאים באישים והוא זה שישפע על האישים ולפי זה העיון שהשגחה בפי שער השכל אשר השיג מן השופע ההוא ר"ל בפי החלק אשר השפיע עליו מן השכל האנושי ויתרון שלמותו יתחייב בהכרח שהיה ההשגחה בנביאים עליוהם אחד בכלל יותר מכולם וצדקתם וצדקתם וצדקתם בצדקתם ומהיה גם כן השגחתו בחקידים כפי חקידותם וצדקתם כפי ישרותם והנהיג וגלה קודם וזוהי אחר שהשעור ההוא משפע השכל האלהי הוא אשר שם דבר צפי הנביאים והוא אור נוסף על אור החכמים יחיד ומשכים לא יוראו לחכמים ויראו למרחוק ויגלו הקצות והמקצות הנעלמים וידעו הקשר והתיקס ופי אשר לו כתבו עלילות וידעו מה הראוי שיקרבו אליו ומה הראוי שירחקו וזוהי מרחוק כי ידע ומה ילד יום והוא אשר ישר ונעמי הטובים ושקל במלך הפעולות האנושיות אם צעלם אם צולתם והשלים חכמת החקידים כי אין צור ירא חטא והחכמים הם החקידים באמת והשעור ההוא משפע השכל האלהי הוא אשר השלים חכמתם ומה שידעו והוא שלמותם צעלם אשר כל זה הוא ההשגחה האמתית ואזנס הסכלים והם הפך הנביאים והחקידים המזוירים והם הפך הטובים כפי מה שחסרו מן השפע ההוא קר לל מעליהם וכו' עוד אף ולא יתכן שנאמר שהשגחה מניינת לא אישית כמו שהתפרסם אקלת דעות הפילוסופים אחר שאם שם נמלא חוץ לשכל בלתי האנושי ירלה ואין ישמור מה שאינו נמלא צעלם ולפי שיש לתפוס על זה כשיאמר אמת שאין שם בלתי האנושי אצל המין שומר באישים זה כמו באישים וזלם ויפקי שישמור שיומלא אישים כמו שזכר בשם חרסעו' ששופע מן ההשגחה העליונה מה שחייב השאר המזינים והתמזגים לזה כשאר וזה וקשר ומאזרו ובאר ואף ובלתי האנושי נדבק השפע האלהי ירלה אשר הוא קצת ההשגחה והוא נדבק בהם צוה הם האישים והם והשתכל בזה הפרק ההשתכלות הראוי לו וישלמו לך פנות התורה כולם כן אחר שהיתה ההשגחה בפי השלמות ויש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשך ויחיתו לך דעות עיוניות פילוסופיות ויסקרו ההתקוות הקודמות ויתבאר לך לורת ההשגחה חיד היא ההשגחה בגלגלים על התמזגות צעין שלא יסתנה ושופע מן ההשגחה ההיא מה שחייב השאר המזינים והתמזגים צוה שלהם מליחות ושופע באלטוביאל הראשונה כי נאחז חלקי הנמלאות קלתם לקלת בחלקי החי ונחנו כחות שוארות באישי המזינים כפי מה שהוא עד המורכב האחרון שנוסף בו כח על ההרגש והליווח בו ינהיג ויסתכל להעמיד איש כפי האפשר ושומרת ויכו כפי שלמות האיש ההוא ושופע עליו ומשופע האלהי שפע אלהי מדונק באישי האדם ואשים דבר צפי הנביאים וישר ונעמי הטובים ואשלים חכמת החקידים העוזרים הגשמיים ופונים אל הרוחניות גלי ריח ומגלה מניקתא מדוע הנעלמים משער הפעולות ומישר צוה ושומר מה שבעתיד ונעמי שלמותו האמתית והרעות אשר יגיעוהו לא יעשה אלוה אמת הרעות ונעלמו כי הוא טוב ולא יעשה רק טוב אצל באולעבות השטן ולהכרח האולעביים ואם יש עליו מלאך מליץ כניגור יעמוד כנגד השטן יתחזק עליו ויחוננו ויפדעוהו ארדת שסת אך לא תמיד כי הוא ישופנו עקב כי ההללחה האמתית אשר היא ידיעת השם והיא אשר נלמד צוה הוא חסיד מוכנת לכל מה שידעוהו ואין רעות ציד השטן לעקב זה ובכלל כפי הללח המלאך ועתירתו אי זה מלאך שיהיה עליון או שפל העומד כנגד השטן והאולעביים בכללם והתלצות השטן בשניות הוא התחדשות אלה העניינים הנמלאים צעולם ההויה וההפךד ובפי מה שזכור הכח הטבעי בהם וראוי לאחז ולהנחם על עפר ואפר כי לננוע טובע קים והנה קשרתי כל קודותיו על אלו העניינים וקדחתים והבחתים אל חכלית אמת להגיעב עם אשר להם שער גדול מן ההשגחה ונעמק אל באור הידיעה ובאר מעלמותיו עד תהיה מן היודעים בשם לשם ית'; סרק י"ש מושכל ראשון הוא בני ספק שהשם ית' לריך שיומלא לו כל השלמות וירחקו מעליו כל המקורות וזו היא הקדוה גדולה וכמעט שהוא מושכל ראשון שהסכלות באי זה דבר שיהיה הוא חסרון וזאת הקדוה קטנה ויחייב צמזונה הראשונה שהשם ית' לא יקבל דבר הכל ידעוהו רק שיש צדיעה מדגרות אל זה שהביא קלת אנשי עיון להתחלחל ולהגדיל הדבור צדיעה אל לאור ידע זה ולא ידע זה הוא מה שרצוהו והעדר קדור ענייני בני אדם אשר רוב ענייניהם אינם עניינים טובעיים לצד והטובע קצתם אצל הם צעלם קצתם אם הוא ואם קלתו בקלתו ובכלל הם נמשכים להיות האדם צעלי יכלת והשתכלות אף הרצ ז"ל למשור אחר דברי אלכסנדר באמרו שהשגחה כי ציוי הנביאים היה מציא אל זה הקשר מה שיראה בתחלת המחשבה וצריב הקדור והנהגה עם המחשבה בשהנהגתו ית' והשגחתו יאף' בהסכמה עם הנהגתו והשגחתו אחר ומה הדבור צדיעה הבורא צעלמותו

באור נרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

ותולתו חיינו ומה שראוי שיקיים נקשר כי ינטל עיני האלהות וזה חלל ההצון ויפסדו הפעולות האלוניות אם לא נקשרים הוויכוחים לנעלי הילירה הספונה אשר נדבקו עמו וכל חשבתם פניהו עליו והם המקצועים נחכמה אשר יחדם חלל בצורו וזהו והעולם על האנושות כמו שהסקה המזון האנושי לחלק מן האנשים אשר הוא נחמק סם המות הימה ראויה הנקמה ואמר ואם היה נחמק מזון אך אין למנעו ממי שהוא נחמק מזון וימות ברעב למנוע דבר יי' ולכן נקמה הסם הלביי למי שהוא לו מזון לחם אצירים לחם שאלחכי השרת אכלים אותו ונהנים ממי שבינה ונמנעוהו ממי שהוא לו סם המות ונפסד קלה בלחם הקלוקל ואחר זאת ההקדמה אשאל הכפרה זאת האל ית' ובהתכללות ואנשי החכמה וארון לקרחת אלהי ישראל ואסיר האסור ואדקדק המוסר עד זוכה לקבל סתר אור פניו ואזין מעלמותו מה שאפשר כפי המקירה האנושית וארמיז הדבור בלבו הדורשים ואשריו בהכרח עד ילדיו אלו העניינים הנבואיים על אונתם ואורו לא הביא הפילוסופים האומותיים לאמר ידע זה האל ולא ידע זה ויש דעה בעליון עם שידע זולתו עם השפלו עלמו מה שאמר הרב ז"ל ומה שילמדו מההעדר קדור עניני בני אדם כי הפילוסופים האומותיים ידעו שאלו הדרישות על דעתם מעלת האדם וכי רעתם ומהם ומהכרח הטבע וכי ההנהגה הנלמדת על הראשון ית' נלמדת נשתוק עם ההנהגות ולא הלכו גם כן בעקלי רבוי הידועים בידיעה הנלמדת אל האמור בשהוא לא ידע דבר זולת עלמו כמו שחשב אכן קיני וכמו שהעיד עליו הרב ז"ל אבל על זאת ידעוהו ידיעתו לידעתו אשר בתכלית החלוק לו ולא ישלם הכבוד נפחות והעלה בעולל כי היה המושכל עלה לשכל ושכלו ית' הוא המועיל לכל הנולדות ומקור הקדור וההדרגה הנולדים גם לא שילא ממש ומן ההשתכלות גם כענין נשלליו ולכן לא יהיה שם התרבות והתחדשות מדע ואם לא יוכל דבר לזה שאין מוטע השכל המושלים הבנתי נשלים המועיל הבנתי ומתפעל שיואר באלה המקורות והנה בצאורי לתארים הבנתי לך דברי אכן ראד על מה שהניב המדברים אל הקצרה והיה וראיתי שהנה יחויב זה יותר מזה שהניב הפילוסופים על זאת הקצרה ועל כיוולא בזה נלמד לא תורה שלמה שלמורי בשיחה בטלה של המדברים ואיני יודע אחד מן הפילוסופים האומותיים שילמד שהשם לא ידע כל דבר עם אמור שהוא ידע עלמו ואין כל מבוהה כוזב כמו שאין כל משובח לזקק ואפסל ומדור קרה שאמר הרב ז"ל שדברו הפילוסופים על השם ית' כי בזה הלשון אמור אכן ראד אך קרה דבר קרה הוא ימות עומם בזה וזה תרף לשורו אמר אכן ראד לאמר יראה לדבר קרה על אלה המדברים שידע שהרבה מן העניינים אשר יחקירו בחכמות העיוניות אשר לוקחו בתחלת העיון ואל מה ששכיל ההמון מזה היה בלרוף אליהם דומה מזה שישג הישן נשכחו וכו' נלמד להמון ולמי שהוא גבור במדרגה בדבור מהם כי השמש אשר יראה לעין נשעור רגל הוא כמו ומה ששנים כפל מן הארץ אמרו מזה מן השקר והיה מי שידעה זה אללם בישן אבל אין דרך שתיגע כמו זאת הידיעה אלל בדרך המופת ובאשר היה זה נלמד עניינים הלמודיים הנה יותר ראוי שיהיה זה נלמד בידיעה האלהות ר"ל שיהיה מבורה להמון ופחות בתחלת הדעת והיה מה שיראה בנחיתתו לשכל הוא אללו זכות הטבל בראשית ענינו וכבר יקרה לא עניינים האלהיים לבד העיוניים אבל גם נועמי ולזה לו שערנו שאלחכה מן האנלכות כזר בעלמה אחר כן ידועה אליהותה היה בתחלת הדעת מן הטבל ולזה יראו הרבה מן האנשים שאלה האנלכות הם מושגים אינם אנושיים ויחקרו אל הנביאים וקלחת אל השטן ולכן ראו למי שצחר דרישת האמת באשר אלא אמור מבורה ולא יולל הקדמות ומשובחות יסירו ומנו זה הגנות שלא יאמין מה אמור בטל ושידעוהו בדרך הוויכוח אליו ויעשה בהולדת זה בלרך הזון והקדור כפי מה שישפטהו טבע אותו הענין האתלודי וכל שכן בידיעות האלהיות ואנחנו נחיר עתה ונבאר מעניינים משובחים והקדמות ידועות ואם לא יהיו מופתיות העניינים אשר הטעו הפילוסופים אל סברת אלה המדברים בהתחלה הראשונה ואשר הנלמדות ושעור מה שהגיעו אליו מזה השכלים האנושיים ונלמד אמנם הפילוסופים הנה הם דרשו ידיעת הנולדות נשכליהם ולא נשענו לקבלת אמור בלתי מופת וזה ששם מלמד המדברים המושגים אשר תחת הגלגל שני חיינים בעלי נפש ובלתי בעלי נפש ומלמד כל אלה יהיה האתהוה ומה בדבר קראוהו לורה והוא הענין אשר בו השם נלמד אשר שהוא נעדר קראוהו מנר והוא אשר אמנו יהיה כי כל אשר יתהוה ומהם אמנם יתהוה ונלמד זולתו ומלמדו ג"כ ומתהוה מדבר קראוהו מועיל ונעבור דבר יקראוהו תכלית וקיוו קצות ד' ומלמד המדבר אשר יתהוה בו האתהוה ר"ל לורה האתהוה והדבר אשר אמנו יתהוה והוא המועיל אלה חס נמין בלדס יוליך אדם חס נקוג כפרד ונעבור שהקצות לא יולט אללם אל בלתי תכלית הכניסו קצה מועלת ראשונה נקומה ומהם יש מי שאמר שהיה הגרמים השמימיים ומהם מי ששמה התחלה

כדלת עם הגרמים השמימיים והם מי ששם זאת ההתחלה ראשונה והם מי ששמה תחתיה והספיקו בהיות הגרמים הפשוטים בשמים והתחלת הגרמים השמימיים וחולס מה שחשח הגרמים השמימיים והעניינים המתהווים קלחת וקלת צעלי נפש הכה חויב שהכניקו בעבור הנפש התחלה אחרת והוא נותן הנפש ונותן הלוירה והחכמה אשר תראה בנאלות והוא אשר יקראה גלגלנוס הכה האליה וקלת חלה שמה זה הכה התחלה כדלת וקלת שמהו שכל וקלת שמה נפש וקלת שמה הגשם השמימיים וקרא גליאורוס זה הכה הצורה וספק אם הוא האל ר"ל דבק האליהות בו או וולמו בליוח ובמי וזריעי זרע ואולם בזולת זה והגדלתי וזריעים הכה נראה שאין הלורך להכניס זאת ההתחלה והעצור מה שהגיע אליו מקירחם והנאלות אשר תחת השמים וספרו גם כן מהשמים והסכיוו על שהם התחלות הגשמים האשתיים אשר הכה ונראה להם שהם בלתי מתהווים וזה שהתורה צוה שהיה מתורה נראה מענינו שהוא חלק מזה העולם האנושי ושלם תשלם היותו חלק ואשר הוא חלק וזה שהתורה והם אונס מתורה ודבר ודבר וצוקוס וזון ונאלו הגשמים השמימיים תנאי בהתהוותם ומפי שהם כחות פועלות דמויות ולו היו הגרמים השמימיים מתהווים כמו זאת ההיה הכה היו גשמים קדומים והם הם תנאי בהיותם והיו הם חלק מעולם אשר ויהי גרמים שמימיים כמו חלה ואם היו ג"כ אותם מתהווים חויב שיהיה לפניהם גשמים שמימיים אחרים וילך זה אל בלתי תכלית ואחר שהתפשט אללם בזה המין וזן העיון ונמינים דנים זה הקרוג וכולם שהגרמים השמימיים בלתי היום ולא נפקדים נראה שאלה גם כן ר"ל הגרמים השמימיים להם התחלה יתנועעו גם ויהם ונראה להם ג"כ שיהיו שהתחלות המניעות אותם נאלות אינם גשמים ולא כחות גשמים חולם היותם התחלות אינם גשמים הכה לפי שהם התחלות ראשונות לגשמים האקזיפים העולם ואולם היותם אינם כחות גשמים והגשמים תנאי בנאליהות כענין זה בהתחלות הצעליים חיים שכל כח בגשם אללם הוא בעל תכלית אחר שהיו מתחלקים בהתחלק הגשם וכל גשם הוא בזה התחלה הכה הוא הוה נפסד ר"ל מורכב והיולי ולורה וההיולי תנאי בנאליהות הלוירה וגם כן לו היו התחלותיהם על לז התחלות חלה הגרמים השמימיים כמו חלה והיו לריכים אל גשמים אחרים יותר קדומים והם ואחר שהתפשט להם ונאליהות התחלות בזה התחלה ר"ל שאינם גשמים ולא כחות גשמים והיה כבר התפשט להם ומענין השכל האנושי שללוירה שני ונאליהות ונאליהות אורשכל כאשר הופשטה וזן ההיולי ונאליהות ונוחש כאשר היתה הציולם האשכל בזה שהאשכל לה לורה חזרתית והיה ההיולי חוק נפש ולורה היה השגה ושכל והיה אורשפטה וזן ההיולי נפש חויב אללם שיהיו חלה הנאלות הנבדלות בשלש שכלים גשמיים לפי שבאשר היה שכל בזה שהוא נכרד וזולת ר"ל ומעל השכל הכה מה שהוא נכרד בשלש ונעלמו יותר ראוי שיהיה שכל וכן חויב אללם שיהיה זה שיעבילוהו הם לורות הנאלות וקדור אשר זהם כענין שכל אנושי אחר שהיה השכל אינו דבר זולת השגת לורות הנאלות ואלד הם בזולת מור והתחלות אללם ומפי זה שלנאלות שני ונאליהות ונאליהות אורשכל ושחם ונאליהות האנושי וזן האורשכל הוא יתק העושים בנאלות ונאליהות האנושי או בנפש האנושי וקדורו בעבור זה שהגרמים השמימיים אשכילים חלו ההתחלות וההנהגות מה שהנה וזן הנאלות אונס הוא ומפי שהם צעלי נפשות ואחר שהקישו בין חלה השכלים הנפרדים וזין השכל האנושי ראו שאלה השכלים יותר נבדלים וזן השכל האנושי נשאו שכליהם הם לורות הנאלות ושורות אחד והם מה שחשיג וזורות הנאלות וקדורם כמו שהשכל האנושי אונס הוא מה ששיגהו וזורות הנאלות וקדורם אללם ההבדל ביניהם שורות הנאלות הם עלה בלורות הנאלות וזה שהקדור וההדרגה אשר בנאלות אונס הוא דבר נאשך לזה ששיגהו וקדור הנאלות וזדדגתם ולזה היה חקר אחד לפי שהרבה מהקדור וההדרגה אשר בנאלות לא נשיגהו שכל בני וכלשם היה זה כן הכה הנאלות האנושיות וזדדגתם בנאליהות היותם פחות אונס ונאליהות צמורים אחר כן ונאליהותם שכל האנושי יותר נכדז ונאליהותם צמורים אחר כן ונאליהותם שכלים הנפרדים יותר נכדז ונאליהותם שכל האנושי אחר כן להם באותם השכלים וזדדגתם וזדדגתם כפי התעלות אותם השכלים צעלום ואחר שענינו גם כן אל הגרם השמימיים ראו בלחות שהוא גשם אחד דומה צמי האחד לו תנועה אחת כוללת דומה לתנועת החי הכוללת והיא העתקתו בכל גופו וזאת התנועה היא התנועה היוזית וראו שאלה הגשמים השמימיים ותנועתם חלקיות דומה צמי האחד החלקיים ותנועתם החלקיות וקדורו בעבור הקשר חלה הגשמים קלחת חלקית ושוב גם כן אחר תכלית אחת והשמים חל פעל אחד והוא העולם ככלו שהם ישונו אל התחלה אחת כענין בלוחים הרבים אשר יעשו צעוי אחד כי

באור גרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

הם ישובו אל מלחמה אחת ראשית וקצרו עצור זה שאותם ההתחלות הנפרדות ישוּבו. התחלה אחת הקדור וההדרגה אשר הוא יותר מעולה וזן הנמללות אשר לזורות והקדור וההדרגה אשר בכל הנמללות וזה שהקדור וההדרגה הוא הקצה בשאר הקדורים וההדרגות אשר בזה שסתמי והשכלים יתעלו בזה כפי ענינם וזונו בקריבה והרחוק הנה הראשון חללם לא ישיביל חללם עלמאות והוא בהשכילו עלמאות ישיביל כל הנמללות ציורית מעולה אשר צמליות יותר מעולה שבהדרגות יותר מעולה שנקדור וזה שסתמי הנה עלמאו הוא אשר ישיביל וזן הלורות וההדרגה והקדור אשר בשכל הראשון ושיחורנו אמנם כשיחורנו חללם ענה הענין ודיוי וזה חללם שלל יהיה הפחות שמועלה ומשיביל יותר מעולה וזה ששיביל יותר מעולה ומעלמו ולא היותר מעולה ומשיביל וזה ששיביל הפחות מעולה ומעלמותו רלה שיהיה זה ששיביל כל אחד מהם והנמללות צמדרגה אחת לפי שלל היה זה בן היו מתחלדים ולא היו נפרדים הנה וזה הלד אחרו שראשון לא ישיביל חללם עלמאות ושאר יושך לו אמנם שביביל הראשון ולא ישיביל וזה שסתמי לפי שהוא עלול ולו השכילו עד שהעלול עלה והאחיו בזה ששיביל הראשון מעלמותו הנה הוא עלה לכל הנמללות וזה ששיבילהו כל אחד וזן השכלים אשר תסתמי הנה וזונו זה שהוא עלת הנמללות הציוריות בזה השכל רכזיו בצריאחם והוא כל זה שסתמי וזונו זה שהוא עלה לעלמותו והוא השכל האחרני בכללו ועל זה ראוי שזנון קצרת הפילוסופים חללה הדצרים והדצרים אשר הניעום כל כזו זאת שצמרח כאשר עיניו אינם יותר מעושות הסקוק והדצרים אשר הניעו המוצרים לקצור ההתחלה הראשונה זה שקצרוהו ר"ל שהם קצרו שהוא עלמות בלתי גשמות היא ידיעתו רולה יכולה מדצרת שזועת רואה ושהיא הפועלת לכל הנמללות בלי אולעני ושידיעתו בלתי בעלת חכלית אשר שהי הנמללות בזה התחר ושחת העלמות נמללת עם כל דבר ובכל דבר ר"ל ומדצקת בזה דצקות מליחות הנה התחילו התחלת הנמללות נפש כוללת נפרדת וזן השחר מלד לא יושער הנה זה שזנו בן הפילוסופים וזונו שישעירו בן וזן ההתחלה הראשונה כאשר לא תשיביל חללם עלמאות הנה היא שכלה כל זה שצמרח הנה אמנם היה וזונו זה לו היה זה ששיביל מעלמותו דצרה הוא זולת הנמללות שזנו וזמנם אשר יניעו שאשר ישיבילהו מעלמותו הוא הנמללות ציורית ככד צמליותו ושאר השכל אשר הוא עלה למללות לא שאלות ישיביל הנמללות מלד שהם עלה לשכלו בענין שכלתיו הנה ענין אמנם שהוא לו ישיביל וזה שסתמי וזן הנמללות הרלון בן שהוא לא ישיביל בלד אשר נשיבילם אנהו אכל בלד אשר לא ישיביל ומשיביל נמלל וזולתו לפי שלו ישיבילם נמלל וזולתו בלד אשר ישיבילם הוא יסתמו ידיעתו יח' וזה כי זה הוא התחר הציורית בן יסתמו ולכן לא נעציר ידיעתו ששהיא כוללת ולא חלקית לפי שהכולל והחלקי שוליים וזן הנמללות וכולל ה' ידיעתו הויה נפקד ולכן היתה בטלה בשם יח' השאלה הידע החלקים אם לא ידעם כזו שיצא וזאת השאלה ר"ל הידע וזולתו הוקפה בן שני חלקים הכריחם אחד מהם שהלל לו השביביל הנמללות על שהם עלה לידיעתו חזי שיהיה שכלו נפקד וששלים הככד צנקלה ולו היה עלה עלמותו בלתי ששכלת הדצרים וקדורם היה הנה שכל אחד אינו ומשיביל לורות הנמללות על זה שהם עליו וזן ההדרגה והקדור וכאשר היו שני חלל הפנים בטלים חזי שיהיה זה ששיבילהו עלמותו הם הנמללות צמליות יותר ככד וזן המליחות אשר היו בן נמללות והנגלה על שמואל האחד בעיניו נמללו לו מדצרות צמליות הוא זה שיראה ומענין הנפש כי המרחה נמלל לו מדצרות צמליות קלתם יותר ככד ומקלתם וזה שהיותר פחות שצמדצרותיו הוא מליחותו בזהויל וזן מליחות יותר ככד וזה והוא מליחותו בראות וזה שה המליחות הוא מליחות המרחה ומשיביל עלמותו ואשר לו בזהויל הוא מליחות דמוני שיהיה עלמותו וכבר התבאר גם בן בחכמת הנפש שלמראה ג"כ מליחות בכם המרחה וזה שיהיה יותר ככד ומליחותו בכם המרחה וכן בכם המרחה מליחות ככד ומליחותו בכם המרחה ולו שכלנו מליחות יותר ככד וכלל מליחותיו והוא המליחות יותר אשר לי ואשר שיעלל מליחות יותר ככד וזונו חלה דצרי אכן רשד בהתסקדו עם רעיו ומקיר הגנות ומצדרי הפילוסופים כולל היתר כל הספקות אשר בידיעת וזולתו ומצד כל עמקאותיו ומקד מקירתם ואין עלו עד הסקירה העליונה לא להתגדר ולא להתגרות אך נחמו לו הגלות האחרני ר"ל בללתי השויות שכלנו עם שכלינו כמו שאין להשויות עלם מרחותו עם מרחותו אשר השכלים לורתם ואחרו ואין הטבע בעל שכל והשגה ירלה שידע וזהו עושה ואם הוא חכם בזהו שזניר חלל הנמללות וזה מוסכם וכל הפילוסופים כי הכח הטבעי אשר צורה האדם המורה האחרני אינו בעל שכל וכל שכלנו בן חלליג בן חלל ח' שזו התחלה שכלית פועלת אמנם לא רליתו ולאחר וזולתו אכל זאת ההנהלה דומה לנמללת ומשעת בלתי מחטיא בהציאו חלל התכלית המכוון אשר בעצורו קדמו כל הקצות תחלו לפי דעת הפילוסופים

15

באור גרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

אפשר שיהיה אפשרי שכל דומה בשכל אשר בנו כי הוא מקלר ועלול וההדרגה הנכונה
בס' חזק ופני שכל יותר עליון וכל הנחללות וראש הראשונים ומהיג ואלה למנהיגים ואינו
לא כולל ולא חלקי נקי וזן הרצוי והשגה אל מושכליו ולא יליד בו שני זין המשיג והמושג
ולא זין השיגו עליו והשיגו שהוא התחלה לו והשיג עליו והשיג וזלחו והתורו כל הספקות
ולא יחס לאל תפירותיו ואולם אשר בנו הנה השיגו עליו הדבר בלתי השיגו שהוא
התחלה לדבר וזין השיגו וזלחו בלתי השיג עליו בלתי השיג וזלחו בלתי השיג
ואותו השכל הוא אשר הקנה לו אותו הדמות והשלמות וזה הנחלל בנו הוא לשלמותו האמתי
המשל בזה שהשכל האמתי יסוד הוא המושכל מלד שהוא משיג לפי שהנה שכל הוא המושכל
וכל הלדדים כי כל זה שכלל בו חסר חסר הוא הוא כאלו לו בהכרח מפני כאלו זה בו
אותו החסר שלם כחו החסר המסר מפני החסר השלם והוא השלם והוא חסר מפני מי שלם
והוא הגלגל משיג שכל שלם ואם היו פועלות כל הנחללים פועלות שכליות שלמות מתקנות
ואינם צעלי שכלים הנה שכל צעזערו היו פועלות הנחללים פועלות שכליות ומי שלם יזין
זה ממשלם ההכונה הוא אשר ידוע ההתחלה הראשונה תשכיל עליומות וכל זה משיג דבר
חוץ ומעלמותו ואם תשכיל דבר חוץ ומעלמותו הנה תשכל צולמות ואם לא ישיג כלל
עלמותו הנה הוא שכל בכל זה שצדק והפלא מאלה האנשים שקלקו תחרי הבורה וזן
המקורות אשר השיגו תחריים הם צדקוים ושכחו זה שכל נשאר שכלו דומה שכליו
והוא יותר ראוי וכל הדברים לשלם המקורות ואמר כי הוא עליומות ואין שחוק זין ידיעתו
לידיעתו כחו שאין שחוק זין עליומותו ועליו אחר שהיה השכל והוא עליומותו ועליו וכלל
השכילו ית' הוא נשחוק השם עם שכליו מפני שהוא פועל לא מתפעל ומשלים לא נשם
ושכלו מתפעל לא פועל נשם לא משלים ולכן לא ישתק והשפעתו משכלו על שכלו והנה
כלל הרצ ז"ל והדגל שכלו שכלו בצדעה הצדלים. תחלה לו בזהו האחד יאות
וישנה לידיעות רבות מתחלפות בזמין כי לא תתרגם ידיעתו צדווי הידועים כי היא בזה
היא אחת תקיף בכל הענינים ואינו נאנע בו ית' ההפירה צדועים עם התיחדות הידיעה
וכאשר נאנעו ואמר הפרדת הידיעה צעלמו והידיעה צולחו לא עשו כן מלד שיהיה שם רצוי
הידיעות חזל על שכל ישיגו וזלחו כחו שאמרנו בזה הוא וזלח כיו שכל תהיה העלה עלול
מעלולה ונשם זה ואשר נאנע בו גם כן הוא שידע לא צעלמו חזל צדיעה נוספת על
עלמותו זה הרצוי ר"ל ונאמר ונאמר נאנע בו גם כן לא רצוי צדועים עם התחלפות צדיעה
על שאין רצוי צדועים צדיעתו כענין רצויים צדיעתו וזה כי רצוי הידועים צדיעה
האנושית הם מלד הלוכות הדמיוניות אשר נשתקו אל טבע המושכלות וכאלו זה רצוי וקווי
ועם זה רצוי שני גם כן והוא רצויים צעלמו שכל מלד התחלק הקפו המושג אל מיני
הנחלל אל המאורות העשרה כי שכלו הוא אחד מלד הנחלל הכולל המקיף כל הנחללות
ומתרגם בהתחלק הכולל אל המיוחד וכאשר היתה הידיעה הראשונה מקולקת וזן הכולל כל
שכן וזן החלקי אחר שהיו הכוללים מולאים ומאליים והאליים וידיעתו ית' בלתי עלולה
חריב שיקולק זה הרצוי המשיג מלד המינים וישאר שם רצוי לא ישיגו חלל האחר כי יהיה
שכלו הוא ולכן אחר האנשים ששכלו בצול יעמוד בו והוא הנקרא מושג השכל והוא
זה מאריך זה הענין ולידור. השני בהתלוחו בזה שלל נאנע והוא יתלה בנאנע כי לא יתפעל
כל שכן שלל יתלה בבלתי נאנע כי האות שלל ישיגו מעלמותו חלל עליומותו לא ענין מלד
והוא היותו התחלה חזל עליומותו היא השכלים גם כל הנחללות בלתי יותר שלם ויותר
נכבד וכולם ולו השכיל היותו התחלה השכיל זה שהוא התחלה על המין וזן המאליות אשר
הוא עליו וישלם הנכבד בפהות כי המושכל הוא שלמות המושכל כל שכן שלל ישיגו הצלמי
נאנע חזל כחו ששכילו עליו ישיגו כל מלדיו כי מלדיו הנחללות הוא הדמות הלוכה
אשר בנפש האנוש וזן הלוכה קהי מצינים כל העשויים ככה לא יעלה וזוהי מעלמותו אפי'
גריד דוחן אחר שהוא כאלו ומלדיו מציג מלדיו וכן אשר יושל ידוע חלל על זה המושג
אחר שצדק יושל ומלדיו מציג הוא בזה הוא בנפש האנוש ודע זה. השלישי הקפו בזה
שאין תכלית לו צד ידעת כי הידיעה ככולל ידיעה בכה כי הכוללים נאליים בכה צענינים
לא נאליים צפועל כי אם היו נאליים צפועל לא היו מזהויות לזינים ואם לא היו נאליים
בכה היו טונים הנה הכוללים נאליים צענינים ר"ל צפועל לא צענינים רק בכה ולפי שהיו
הכוללים בכה צאשים היתה הידיעה ככולל ידיעה בכה כי הכוללים נאליים בכה צענינים
כל אשר היתה הידיעה צענינים יותר כוללת היתה יותר נכבדת צעני הידיעה בכה והכח מסר
מן הפועל הנה לא תמלא צדיעה הראשונה ידיעה בכה כי היא ידיעה מסרה וידיעה צהילי
חזל היא ידיעה צפועל ואין שם כולל כלל כי הוא עלה לא עלול ולא רצוי נולד מכה אחר

שחין קם כולל ולא חלקי הנה הצעל תכלית והצלתי בעל תכלית ומשפטם בו קרה כי לאונס נאנע אללנו השגה צלתי בעל תכלית בפועל לפי שהידועים אללנו כפריים קלחת מקלח בידיעה והידיעה ומחצת בהם חילם ידיעתו ית' אשר יתאחדו זה הידועים כולם והיא אחת ובפועל שלם כמשפט לורת ומראה אשר המראה מקפת הכל ושלמה אשר חין חוץ ומחנה דבר כאלו היא כתר אחד בו יוכתר הכל הנה הצעל תכלית וצלתי בעל תכלית הכל קרה צדקו כי הוא התחלה פשוטה והוא ידיעה ופועל בו הכל והוא אשר הקנה העולם על שהיה נאמל ומאושל ומקודר לא שהיה הוא המושביל מלדס ולכן התאחד בו הכל וישא הצעל תכלית והצלתי בעל תכלית אללנו ואיך זה הענין ולירור איחוד לו הנה ידיעתו ית' המקפת לכל ואם אינה כוללת ולא אישית הוא יותר דומה בידיעתו ואישית למה שהיא הידיעה בפועל ובאלו היא הידיעה בפועל ובאלו היא הידיעה אישית צלתי ומחוללת בתכליתי ואני חוץ על זה כי למה שהיה הוא ית' צלתי בעל תכלית לא יעלם ממני הצלתי בעל תכלית כי לא יעדיף הצלתי בעל תכלית על הצלתי בעל תכלית והוא שרמוץ ישיעיהו ע"ה צהיתר שפק לא זכרו ואני' הלל ידיעתו אם לא שומעת וכו' חין חקר לתבונתו ר"ל הלל מוכל לעצת צוונתו אם לא שומעת בקצלה חלתי עולם יי' שהמאזיל העולם הוא מתאווז ומנהיגו צורא קלות הארץ ר"ל כל מה שיגבילהו קווימותיו לא ייעף בהנהיגם ולא ייגע בהשגחתם ואם האישים צלתי בעלי תכלית צומקם והכללים צלתי בעלי תכלית צקיום ופחידה כי חין סוף לתבונתו והצלתי בעל תכלית יגיע ומחו הצלתי צ"ח ולא יעדיפהו הצלתי בעל תכלית ודע זה כי הוא מאלד נאה ומשומע עם היותו לודק לאומי כשיצמח על אופנו כאשר העירורו עליו. הרצוני להיות מדעו לא ישמנה בהשיג המאושלים ואם ישמנה הידוע ונראה שידעת הדבר עתיד להמלא חינו הידיעה בו שכבר נמלא אלל הנה חוספת אחת והוא קמה שהיה ככה עב בפועל אחר כן כשיעדר חוספת אחרת והואשל בזה שהשמש חלקה אחר שלא היתה לוקה אחר כן חלקה חגלה ויגיעו לנקות ג' עניינים ענין בו היה מקנה המאזילות ר"ל שהיה וענין הוא בו נמלא ר"ל הווה וענין שלמי הוא בו נעדר אלל היה קודם ולנו כנגד חלו הג' לדדים מן האופנים ג' ידיעות ומחלפות יחידני סקוי העלמות הידועת כי חין ענין לשקוי חלוקה אלל-חלוק הידוע והוא ידע ראשונה שהלקות נעדר ופנית שהוא הווה ושלמיית שהוא היה ואינו הווה עתה לאונס אחר שהיתה ידיעתו נמאללות לא תחולר בכולל ולא בחלקי כי אינה שכל ומתפעל ועלולי ומאשר היא ידיעה צלתי ומתפעלת לא ישיכל זולתו ואם מאלד מה ישיכל זולתו ומאשר הוא עלמותו ידיעה פועלת הנמאללות כי יתלה שכלו צם אחר שלי אפשר שיתלה בהעדר הנה לאונס תתלה צם צלד ככדד ומשומע צלד לא תחולר צמדד והשקוי כי כונו שלא היו הידועים קצת ידיעתו כי הוא פועל לא מתפעל ככה לא יתנו שקוי צמנים ולא תתחדש ידיעתם מאלד מדע הידועים כונו שהנכחים מדעם עלת מדע השגת הראות כי תהיה ידיעתו על הקש ידיעתו וידיעתו עלולת הנמאללות וידיעתו עלתם הוא מחדש ואינו מתחדש. המחויני שיידיעתו ית' לא תכריח אחד השני האפשריים הלל קדם כך כי היות האדם בעל יכולת ושהשם ידע כל דבר ומחולר הוא צומע התבוננות שייציא אלל התמירה וככה המושפט צמאר האפשריים אלל למה שהיה עלמותו ית' ידיעה פועלת והקדור אשר בו קצת הקדור וההדרגה אשר נמאללות והיה והקדור אשר צומע הנמאללות שהשם הכרחיות ומהם אפשריות הנה ידיעתו ית' לא תכריח האפשר אלל הקדור אשר בו יתן שהאפשר יהיה אפשר ומה שידעתו צמנים לא תחסינ שני ואם חין ידיעתם קיוות כי לא תחולר ידיעתו בכולל ולא בחלקי והיא הידיעה אשר אלל העניינים מחוינים לה עם שלא יעלם ממנו דבר אחר שהם נמאללים והנמאללים מוגיעים וידיעתו ככה ידיעתו צמדד מן האפשריים לא תכריח האפשר כי לא תחולר ידיעתו בחלקי אפשרי עם שלא יעלם ממנו האפשר והמתחדש אחר שהוא נמאלל ומתפעל מוגיע והידיעה הפועלת הצלתי קלמות צפעלים ויקבל כל נמאלל הקדור צמה כמבונעו שיקבלהו ולמה היה הכל לפוי והרשות נחובה כמאמר ר' עקיבה האלהי וראוי היה שיוסח אליו זה המאמר וכל מה שיראה בכלל חלה הדברים ומתמירה הוא לפי צחיתתו מדעו אשר לא ישחחק עם מדעו כי אם נקם צדד והוא מאלד שידעתו ית' לא יתלקו צה הלדק והכז והקצילים אשר יתלקו הלדק והכז על ידיעת האדם לדין זה שהלדס יאמר בו אם שיער הולת ואם שלא ידעו על שהם קומרים וכאשר לדק האחד כוז האחר והוא ית' ילדקו עליו השני עניינים יחד ר"ל אשר ידיעתו ולא ידיעתו ר"ל ידיעתו בידיעה משפט חקרן והיא הידיעה האנושית וידיעתו בידיעה לא משפט חקרן והיא הידיעה שלא משגי איכותה אלל הוא וכן הענין בכוללים ובחלקיים ילדק עליו ית' שהוא ידעם ולא ידעם וכן ידיעתו ית' הכרחית צומע הידיעה ולא תכנה האפשר ואם ידיעתו כי כל מוגיע יגיע וידיעתו וידיעתו חלקי והאפשרי

באור נרבוני לספר מורה נבוכים חלק ג'

צדיעתו החלוק וכן החלקים הנלתי בעל תכלית זהו אשר ישקטוהו שרשי הפילוסופים הקדומים
מהם וכבר הלך הרע ז"ל בזה הדרך הישרה והעמוקה עד קופו ואחזקו הרחצנו גבולו ליוקר
הדרוש ואולם מי שהזדיל ואז' שהוא יודע הכללים ולא ידע החלקים נלתי וזקוף נקצתם
ולא אחוזה לשרשיהם כי אלה התפעלויות לידיעה המוללת מן הנמוללות הנה כבר ספרנו
קצת האנשים בהקדמה זין ואחזקם שהור לא ידע אלא עלמותו ושהור ידע כל הנמוללות
ושלם היו-מה שישכיליהו ועלמו הוא זה הקדר היו הנמוללות יותר שלמות ומונו ויותר קדמות
בטבע על כל שיקדם המושכל ואחר לשכל והיה עלמו ואפי' אלו הנמוללות כענין צוה שישכיליהו
העושה מעשיו והורו וצורח שהנמוללות צעצורו לא הוא צעצורם ושלם היה לא ישכיל אלא
עלמו וצוה הנמוללות לא ישכילם צפנים מן הפנים והיה הקדר הנמולל צבאן לאחר צמתו
השם עם הקדר הנמולל צעצורו ומה שישכיל ועלמו הוא קדור אחר כלתי זה הקדר לא
יהיה זה שישכיל ועלמו קנה לזה הקדר המושכל ולא לשום קדר כלל ולא יהיה עלה לנמוללות
זה כולו וגוהם וצטל וחלוק מה שהתחבר קודם הנה יחויי שישכיל הנמוללות כלם אך צוה
הם ידועים לו הוא ידוע אחר והור עלמו הפשוט ושהיה הקדר אשר צעצורו לאחר עם
הקדר אשר צבאן בהתיחסות והקדמות ואיחור כענין בשם המוח אשר יאמר על השם ועל
הדברים המוחים ובכלל צשאר העלות הנמוללות צוה העולם אשר השם קנה לחסר התחבר
ההור הנה הקדר צבאן עלול מלותו הקדר בהכרח כי הוא מוטעם הנמוללות וקדרם ידוע
צפנים עם לו יותר שלמים מהפנים אשר עליו נמוללים והנמוללות כולם צעצור נפש או צלתי
צעצור נפש אונם ישתדלו וישחוקקו בטבע להתמדות ללותו הקדר אלא שאי אפשר בטבעם
שיקנו מונו אלא עבירים זה והור מוערם צמטטו הראשון בכל קוג ויש לנמוללות זה על
זה יתרון כפי קרבתם ורחקם צמליחות מונו וכפי מה שיתערב צם ההיולי והם אשר אי אפשר
בטבעם שיקבלו הקדר על השלמות זה כמו ההפסק והכלוי וזולת זה מן הרעות אשר
שיגור צעולם ההיולאכי לא שהרע מוערוב בקדר אשר צמולל הראשון ולא שיכיון הנמולל
ההיולאכי אל הרע אלא שאי אפשר בטבעם וזולת זה והענין צוה כמו שש' אכן רשד דוהה
צוהנה צני חורין והעצדים הנה כמו שהצני חורין ימליאו פעולותיהם כמו מה שלום הנימוס
והעצדים ימליאו מעט פעולותיהם על צלתי מה שלמות הנימוס כן הענין צדדים אשר
יתערב צם ההיולי לא לפי שהנימוס והור אשר נמשל אליו הקדור אשר צמולל הראשון
התערב צו רע ולא לפי שהעצדים היה אפשר בטבעם צוה שיכיוסם קדור הדת והנימוס שלא
יפעלו הרע וקלר הנימוס לזכרם אלא לפי שאי אפשר בטבעם וזולת זה זהו ענין הרעות
המתחדשות הנה עם מליחות ההתחלה הראשונה והגעת הטוב וזוהה ר"ל כמו שזולת האלך
לא יקבלנה אכתי המדינה צוהה כן הטוב השופע מן הראשון ית' לא יקבלוהו חלקי העולם
צוהה ולנמנע טבע קים ולזה יעדנו האל אחר אשר שמונו צני חורין ומליאו והיותו עבדים
להיותו מקבלים מהנימוס אשר צו המקדור צנימוס המוגיע על יד צניולו ובכלל מותרתו
הקדושה ולכן קרחת אלהית כי היא צמות הקדור המזוקה ומונו ית' ושנקבל הטוב צלי
הרע ואז' והיה חס שמוע תשמוע וכו' כי אכי יי' רופאך והור קצת הטוב והקדור אשר הוא
קצת הנמוללות כולם ובכלל הנה צעלמים אחד צלתי מתחלק צעלם טבע פשוט הוא מוטעם
קוג הנמוללות הוא המעשר מיני הנמוללות וקנה להם צשני הפנים יחד ר"ל צמליחות וידיעה
כענין בכל מחור ומחור שבו אחד צלתי מתחלק בטבע הוא התחלה בקוג ההור והור המעשר
לכל הנמוללים בקוג ההור כענין צלונן לכל מיני המוללים כי מונו הורכבה עם העדר הלוזן
כי השחרות כללו הוא העדר הלוזן זה צשכל אחד מהמוללים אונם יודע טבעו צוהה צצו
והלוזן והעדרו אשר הוא השחרות ככה כל העלמים יודע טבעם צוהה שלקחו ומלות העלמות
ופשיטות והכרמיותם ושכחם אשר הגשמות והכרמיות והמקדונות הוא העדר שלמות העלמות
והכרמיות ושלמותו המוללט הנה הוא ית' הוא הנמוללות כלם צלי יותר שלם וכל הנמוללות
הוא צלי יותר חסר והור היודע צמוללות הידיעה הקדושה השלמה אשר לא חסלה ומידיעתו
צגריגר חרדל לא צשמים ולא צאריך וכל הלוזות והכחות אונם קנו הקדור וההדרגה מונו
ית' והור מדיגים ומשורות חן חן לנבואת חנה כי הפליאה המוללט קלר לגלות כי אלו
הקתרים ולכלול כל מה שצארכוהו הנה לפני כל אכשים צארכה צמורה חין קדוש כיי' ואין
לור כאלהינו והנן זה :

פרק כ"א כבר קדם לך הצורח חיד ית' נבדל שכלו ומשכלו צשכלנו נשלים לא מושלים ומתפעל
לא מועיל וכי הוא מולל כל הנמוללות ומושק מזה ומידיעתו ית' שכל מושלים
לא נשלים מועיל לא מתפעל והנמוללות נאשכות ומידיעתו ומידיעתו צעלמותו היא ידיעתו צולותו
ואלטרך הנה אל דויוין אחנהו לך על זה יתיחס בהצנת זה הפרק ואחור כי אכחור קראה